

Kulturstråket Kyrkogatan

- 1 Grenanderska**

Grenanderska byggdes under 1800-talets första hälft som bostad åt en brukspatron. Under 1800-talets slut bodde här flera häradshövdingar. Efter bostadstiden har det varit pensionat, hotell, skola, tidningskontor, pappers- och tidningsaffär, skomakeri samt frisersalong och numera kontor.
- 2 Bröderna Bergströms**

Bröderna Bergströms startades 1924 av bröderna Nils och Verner Bergström och är än idag en klädbutik med hög kvalitet och personlig service. Här finns även ett skrädderi där man får hjälp till perfekt passform på kläderna.
- 3 Mekaniska verkstaden**

Byggnaden var från början ett kolhus, som byggdes samtidigt med By hammare 1631. 1915 påbörjades en omfattande upprustning av huset och den mekaniska verkstaden flyttade in här. I början på 1960-talet flyttades verksamheten till andra lokaler på andra sidan ån och byggnaden användes därefter som lagerlokal. 2006 renoverades verkstaden till sitt nuvarande utseende och kulturhuset MEKEN startades.
- 4 Smedjan**

Smedjan ligger inrymd i stålverkets första götverk, sida vid sida med det moderna stålverket. Tack vare sin utformning, storlek och placering är den en ypperlig plats för upplevelser och skapande verksamheter för alla åldrar. Här är föreningen Våga Smida samt Treard Event AB verksamma.
- 5 Larssonska gården**

Det här huset, som byggdes under 1800-talets början, består av två sammanbyggda hus. I början på 1900-talet bodde statare i husets fyra lägenheter. 1929 köpte Daniel E Larsson huset. Han renoverade det till en enfamiljsfastighet och installerade Smedjebackens första badrum och elektriska spis. Idag finns hantverkskooperativet Slöjdargården här.
- 6 Hamnmagasinet**

I Hamnmagasinet s.k. expedition finns vattenpåfyllning för ångloken. Vid kajen ligger två ångslupar - Kuriren och Runn - som regelbundet trafikerar Strömsholms kanal genom föreningen Barkens Ångbåtar.
- 7 Lokstallet**

Lokstallet byggdes 1874. Väggarna består av slagg (en restprodukt vid järnframställning). 1986 renoverades lokstallet och är idag utställningslokal.
- 8 Sköölds**

År 1870 byggde grosshandlare C. G. Carlsson den här gården. Carlsson hade egna skutor, som gick med frakt på Strömsholms kanal. Det nuvarande namnet på gården kommer från bröderna Erik och Gösta Skööld, som ägde fastigheten under senare hälften av 1900-talet. Idag består huset av bostad på övervåningen och en båtaffär - Båtshopen - på markplan.
- 9 Königfeldtska gården**

Den Königfeldtska gården uppfördes år 1800. Efter att ha varit en handelsgård blev huset bostad för häradshövding Emil Königfeldt. Königfeldtska gården är ett typexempel på en av de större byggnader som uppfördes i samband med det välståndet handeln fick när Strömsholms kanal stod färdig 1795.
- 10 Disponentbostaden**

Den här monumentala byggnaden ritades 1918 av arkitekten Fr. Ekman, som bostad åt disponenten för Smedjebackens valsverk. Byggnadsstilen kallas nationalromantisk. Huset, som alltid varit putsat, är byggt av timmertavlor - i förväg ihopspikade sektioner av stående timmer.

- 11 Glasmästeriet**

Detta kombinerade affärs- och bostadshus ritades av Arthur Nilsson 1939. Huset hör till den funktionalistiska byggnadsstilen. Förr bodde här ägaren till Smedjebackens spisbrödsfabrik, fabrikör J. Nordmark. Under många år låg här ett glasmästeri vilket fick ge namn åt byggnaden. Idag finns en båtaffär - Team Melin Powerboat - i markplan.

- 12 Komministergården**

Komministergården uppfördes 1798 och då i omedelbar anslutning till Kyrkogatan. På 1920-talet flyttades huset längre in på tomten och byggdes samtidigt om. Den var Norrbärke församlings komministergård fram till 2013.

13 Landsfiskal Thors hus

Huset byggdes före sekelskiftet 1900 och är uppkallat efter landsfiskal Thors som bodde här från 1918 och en bit in på 1930-talet.

14 Garvaregården

Det här kvarteret byggdes 1990–1991 efter förebild från hur det såg ut innan de äldre husen revs. Idag är här enbart lägenheter men innan var här även verkstäder och affärer. De nybyggda husen i kvarteret Garvaregården ingick i Bomässan Dalarna 1991 som hade lokal byggnadskultur som tema.

15 Kronolänsman Leufgrens hus

Denna vackra byggnad uppges vara uppförd efter 1860-talet av kronolänsman Leufgren. Byggnaden är Smedjebackens bästa exempel på industrialismens panelarkitektur. Verandorna slog igenom under denna tid och blev föremål för tidens dekorationslusta. Det lades även stor vikt på byggnadens proportioner.

16 Nordlanderska gården

Huset byggdes 1786 av handelsman Eric Carleberg och ägdes sedan av brukspatron Hans Eric Carleberg på Morgårdshammar, senare av brukspatron Carl Magnus Litström i Falun. Från 1856 var gården bostad för ägaren till Hagge bruk och Smedjebackens valsverk.

17 Arkivhuset

Arkivhuset uppfördes 1917 i klassicistisk stil av brukspatron Harald Nordlander, för att tjäna som arkiv åt Smedjebackens valsverk. Entrén flankeras av gjutjärnsmedaljonger med valsverkets varumärke och Nordlanders namnchiffer. I parken, som är Q-märkt och intakt sedan sent 1700-tal, finns ett dussintal sällsynta äppelträd som förts hit från olika platser i Dalarna av pomologen Olle Ridelius.

18 Norrbärke kyrka

Kyrkans miljö är i sig en kulturmiljö med dess arkitektur, konst och föremål. Här anordnas även olika kulturevenemang i församlingens regi.

19 Skepparen

Utmed Kyrkogatan ligger ett affärshus som är uppfört 1901 av urmakare Gustaf Albin de Val. Till vänster om de Vals ligger ett litet gult hus som byggdes 1877 av en skeppare.

20 Gamla apoteket

Apoteket i Smedjebacken öppnade 1798 och var det fjärde och första på landsbygden i Dalarna. Då låg apoteket på gården Västeräng där Königfeldtska ligger idag. 1823 flyttade apoteket in i detta då nybyggda hus. Apoteket var till 1918 det enda i Västerbergslagen. Idag bedriver här Helullina feminin klädsömnad i naturmaterial.

21 Hembygdsgården

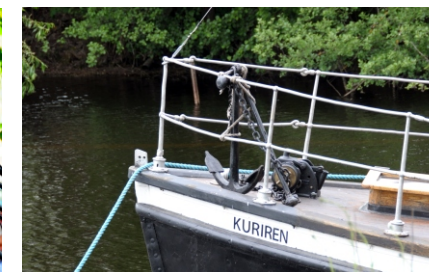
Hembygdsgården är belägen i den äldsta delen av Smedjebacken. Här finns ett intressant och vackert friluftsmuseum. Under sommarhalvåret erbjuds guidning och visning av området.

22 Kyrkogatan 71

Gårdens äldsta hus har troligen anor från 1700-talet. 2014 blev gården Q-märkt. 1862 byggdes mansgårdsbyggnaden och är idag namnet på verksamheten som bedrivs och som håller på att byggas upp - bageri med egen bakugn, café, byggnadsvårdsbutik samt tematrädgårdar.

Kulturstråket Kyrkogatan

Kyrkogatan var från början en del av vägen från Mälardalen till Stora Tuna, Falun och Säter. När kyrkan byggdes på 1400-talet låg en liten bergsmansby här. Strax norr om dagens MEKEN möttes denna landsväg och vägen från Västerdalarna. Denna trevägskorsning blev en samlingspunkt och handelsplats med namnet Smidies-backen. Utifrån vägskalet spred sig sen bebyggelsen och ämbetsmän, borgare och hantverkare slog sig ner. Under 1700-talet expanderade handeln och samtidigt öppnade Strömsholms kanal. Det innebar ytterligare etablering av handelsmän och andra näringsidkare. Vid mitten av 1700-talet flyttade befallningsmannen till Smedjebacken vars främsta uppgift var att bevaka uppbörderna. Under mitten av 1800-talet anlades Smedjebackens valsverk vid Kolbäckån. Kyrkogatan kom att binda ihop Smidies-backen, hamnen och kyrkbyn. En tät bebyggelse med affärer, bostäder, brandstation och industribyggnader hörande till Smedjebackens valsverk och järnvägs- och hamnbyggnader blev resultatet.

Fotografier: Eva Gustafsson

Välkommen till

Kulturstråket Kyrkogatan

Kulturen bidrar ständigt till att sätta Smedjebacken på kartan! Här ryms bl.a. ett par kulturscener av betydelse för både samtidskonst och kulturhistoria. Kyrkogatan har under de senaste åren utvecklats till ett spännande kulturstråk.

Foto: Göran Persson

Ansvarig utgivare: Kulturförvaltningen, Smedjebackens kommun

Tryck: Kommuntryckeriet, Smedjebackens kommun, juli 2016

Layout, illustrationer, fotografier: Eva Gustafsson, FORMaveva, Smedjebacken.

Foto omslagssida: Göran Persson, Smedjebacken.